

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 9 • год. ХСV • 13 май 2016 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

В ОДРИН — ТРАКИЙСКИ ГЕРГЬОВДЕН

Празничната литургия бе
на български и гръцки език

• Празничната литургия започва

Националният тракийски събор в Одрин на 6 май т.г. започна с празнична литургия в черквата „Св. Георги“. Тя бе изпълнена от одринския митрополит Анфилохий в съслужение с гръцки свещеници и от Тевернополския епископ Тихон в съслужение с архимандрит Антим, протосингел на Видинската епархия, отец Александър Чакърък и иеродякон Спиридон. Така едновременно на два езика – български и гръцки, прозвучаха молитвените слова и песнопенията в българския храм „Св.Георги“.

На празничната литургия бяха председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премянов, генералният консул на Република България в Одрин Васил Вълчев, председателят на Екзархийското настоятелство в Истанбул Васил Лиязе, членовете на Централното ръководство на СТДБ Петра Мечева и Румяна Вълчева, зам.-председателят на Върховния комитет на СТДБ Кирил Сарджев, членове на Върховния комитет. Тук дойдоха потомци на тракийските бежанци от Варна, Харманли, Казанлък, Стара Загора, Карнобат, Свиленград, Димитровград, Ивайловград и др.

В своето слово Красимир Премянов подчерта жизненоважната роля на православието за тракийци.

Продължава на 2-а стр.

Чл.-кор. проф. Васил Проданов на 70 години

Юбилейна кръгла маса за изтъкнатия учен,
директор на Тракийския научен институт

В летописа на академичната зала 1 на СУ „Св. Климент Охридски“ влезе още едно паметно за българската наука събитие. На 5 май т.г. тук дойдоха колеги, съмишленици и приятели на чл.-кор. проф. д.ф.н. Васил Проданов, за да отбележат неговата 70 годишнина. Направиха това в деня, в който е роден, с кръгла маса за творчеството му, организирана от секция „Социални теории, стратегии и прогнози“ при Института за изследване на общества и знанието (ИИОЗ). Доц. д-р Богдана Тодорова, завеждаща секцията, прочете приветствие на председателя на БАН

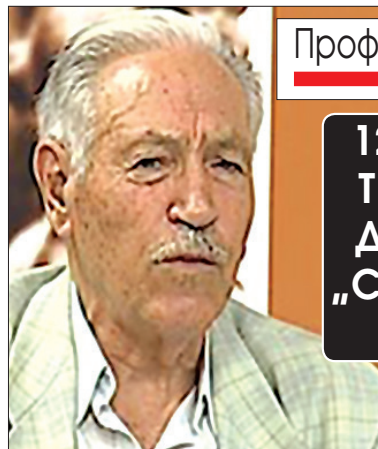
акад. Стефан Воденичаров, в което юбиларят е охарактеризиран като учен с европейска значимост, водещ изследовател в областта на философия с изключителни постижения и в биоетиката, социалната философия, философия на икономиката, философия на социологията и др., обичан преподавател и научен ръководител, най-успешния директор на Института за философски изследвания при БАН.

Общността на тракийските българи му дължи много, заяви Красимир Премянов, председател на СТДБ, защото благодарение на чл.

кор. Васил Проданов каузата на тракийските българи придобива все повече национално значение.

Продължава на 2-а стр.

Проф. Иван Филчев:

120 ГОДИНИ
ТРАКИЙСКО
ДРУЖЕСТВО
„СТРАНДЖА“
ВЪВ ВАРНА

На стр. 3

ПОЧИТ КЪМ КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА

На 6 май - ден на българската армия и на храбростта извънредният и пълномощен посланик на Република България в Република Украйна Любомир Минчев поднесе венец на паметника на Капитан Петко войвода в Киев. Присъстваха и други представители на българската дипломатическа мисия. Паметникът на националния герой, революционер, закрилник на Тракия и Родопите бе издигнат в украинската столица благодарение на Съюза на тракийските дружества в България.

С МАГИЯТА НА ПЕСНИТЕ И ТАНЦИТЕ

13 национален тракийски събор
„Гергьовден“ в Поморие

„Правим нашият гергьовденски тракийски събор за 13 път и все на една и съща сцена, разказва Елена Мурджева, председателката на тракийско дружество „Одринска епопея“ в Поморие. Първите ни стъпки бяха несигурни,

но успяхме да утвърдим събора и да го превърнем в национален и да бъде едно от най-важните събития в общината, още повече, че Свети Георги е закрилникът на града.

Продължава на 2-а стр.

В ОДРИН — ТРАКИЙСКИ ...

Продължение от 1-а стр.

Той изрази задоволство от празничната литургия, изпълнена на езиците на два православни народа, отпрати благопожелания към Вселенския патриарх Вартоломей и българския патриарх Неофит и благодари на Емил Велинов, директор на дирекция „Вероизповедания“ при Министерския съвет, на проф. Стоян Денчев и генералния консул в Одрин Васил Вълчев

за съдействието им за осъществяване на църковната служба. Както е известно българските храмове в Одрин са в диоцеза на Вселенската патриаршия.

В двора на черквата бе изпълнена програма от тракийски песни. При състващите аплодираха малките изпълнители от група „Щастливци“ от Харманли, както и детския певчески колектив от Елхово. Участваха и певчески групи от Варна и Свиленград.

В прекрасно поддържания двор гос-

толюбивият домакин отец Александър Чакърък бе подготвил обед – почерпка за здраве за всички гости и участници в събора.

Тракийци посетиха и българския храм „Св. Константин и Елена“. От името на СТДБ Красимир Премянов, Румяна Вълчева, Кирил Сарджев и Тодор Каваков поднесоха венец пред паметника на българския екзарх Антим I. Тази година се навършват 200 години от рождението му.

■ Пред паметника на екзарх Антим I

■ Деца от Елхово участваха в художествената програма

■ Вкусен обяд за всички гости на събора

Чл.-кор. проф. Васил Проданов...

Продължение от 1-а стр.

Той прие да стане директор на Тракийския научен институт и да продължи делото на Екзарх Стефан и акад. Димитър Михалев. Организира различни научни прояви и издаването на трудове за съдбата на тракийските бежанци и тракийското движение, което тази година навършва 120 години. Красимир Премянов подчерта още интелектуалната мощ и изключителните му способности на изследовател, както и неговата научна добросъвестност. Няма тема, която да го плаши, с научните изследвания за процесите в обществото той подпомага политиките да управляват. Чл.кор проф. Васил Проданов получи приветствие и букет цветя от представителите на тракийската организация.

За учения, общественика, гражданина и човека Васил Проданов говориха президентът Георги Първанов, проф. Стоян Денчев, доц. Марко Димитров, проф. Дончо Градев, проф. Искра Баева, проф. Нако Стефанов, проф. Максим Ми-

зов, проф. Бончо Асенов, доц. Мюмюн Тахир, проф. Иван Казарски, проф. Желязко Стоянов, доц. Борислав Градинаров и др.

Те подчертаха, че днешното превратно време, когато мнозина пренаписаха биографията си

и от Сиромахови се прекръстиха на Чорбаджиеви, Проданов остана верен на себе си – и като учен, и като гражданин. Не измени на своите възгледи, на научната си етика, на гражданската и политическата си съвест. Остана чувствителен към най-острите въпроси на обществото и на отделния човек, на които служи с перото си и във високия стил на голямата наука, и чрез публицистичните си изяви в медиите. Успява да бъде едновременно академичен учен, университетски преподавател и отдаден общественик, добър и почтен човек.

Юбилейната вечер завърши с импровизирано слово-есе на философа Васил Проданов за философията, с което внуши убедително, че днешният превратен свят има нужда от философите, повече от всякога.

■ Красимир Премянов поздравява юбиляра

С МАГИЯТА НА ПЕСНИТЕ И ТАНЦИТЕ

■ На сцената - певческа група „Тракийка“

Продължение от 1-а стр.

Той стана жизнено необходим на Поморие. Сега интересът е много голям, до миналата година той продължаваше два дни, но решихме тази година да го проведем в един ден. Но въпреки това днес се представят 111 фолклорни групи.

На 4 май сутринта 13-ият националният тракийски фолклорен събор „Гергьовден“ бе открит

на лятната сцена на читалище „Светлина 1939“ в квартал „Свети Георги“, където е манастирът с името на светеца и неговият паметник. Първо прозвуча тракийският химн в изпълнение на певческа група „Тракийка“, след което на тържественото откриване кметът на общината Иван Алексиев поздрави участниците в събора, благодарение на такива като тях тракийските песни и танци днес

са живи. Да не забравяме, че сме тракийци и че имаме тракийски дух, каза той. Председателят на СТДБ Красимир Премянов подчерта, че не е просто повтаряне на едно събитие фолклорният събор, той поддържа нашите славни традиции, с които се борим за българщината, българския род и българската култура във време, в което националните култури са застрашени. С този събор

достойно отбелязваме 120-годишнината на организирането тракийско движение. Той благодари на Елена Мурджева – един от най-силните и авторитетни председатели на тракийските дружества в България, както и на кмета Иван Алексиев, който е здрава опора на тракийското движение в общината. Тук бяха заместник-кметът Илия Джинков, кметът на Ахелой Иван Георгиев, членът на Централното ръководство на СТДБ Тодор Ангелов – председател на Тракийския младежки съюз

и др. Магията на песните и танците от Тракия и Странджа, показана на сцената, бе оценявана от жури с председател проф. д-р Стефан Чакъръв – композитор, известната певица Калинки Згурова, Николай Николаев и Дора Арбова. Специалната награда на манастира „Свети Георги Победоносец“ бе присъдена на фолклорната група на читалище „Светлина“ – с. Момина църква. С плакети бяха отличени 13 фолклорни групи, 7 изпълнители-възрастни, 5 деца и 1 инструменталист.

ЧОВЕЧЕСТВОТО СТРАДА ОТ НЕДОСТИГ НА ЧОВЕЧНОСТ

В глобалния форум „Срещу престъплението геноцид“ в Ереван участва Красимир Премянов

За втори път Армения стана домакин на глобален форум, насочен срещу престъплението „геноцид“. На 22 април т.г в Ереван отново се събраха хора от цял свят, за да дадат израз на дълбокото си безпокойство от разпространението на тероризма, жестокостта и геноцидалните убийства в Близкия изток, и в частност тези, извършвани от страна на Ислямска държава. В форума участва и председателят на СТДБ Красимир Премянов по покана на Галуст Сахакян, председател на Националното събрание на Република Армения и външния министър Едурд Налбандиян. Това е признание за неотклонната подкрепа на Съюза

за признаване на геноцида над арменския народ, както и за усилията му светът да осъди геноцида над тракийските българи през 1913 г.

Форумът бе открит от президента на Армения Серж Саркисян, който заяви, че арменците в последния век „се възродиха като народ и като държава“, „доказаха на себе си и на света, че турската програма за геноцид е претърпяла фиаско“. Той подчерта, че човечеството страда днес от недостиг на човечност. Обсъжданията се състояха в две сесии: „Геноцид и преселения“ и „Предотвратяване на геноцида и защита на бежанците“. Участниците в тях бяха изтъкнати учени, експерти по

международно право, парламентаристи, политици, правозащитници, представители на граждански организации и авторитетни медии.

В приетия на форума документ се казва: „Участниците в срещата признават, че хуманитарните кризи от подобен мащаб изискват обединените усилия и не могат да бъдат решени от нито една държава, ако е сама. Те изразяват твърдото си убеждение, че хуманитарната помощ за решаване на проблема, свързан с безпрецедентния брой на бежанците и лицата, които са премествани, по никакъв начин не трябва да става предмет на политически манипулации.“ Форумът,

който премина под мотото „Живи свидетели на геноцида“, призова държавите по света да обединят усилията си в борбата с геноцида и другите престъпления срещу човечеството, защото се намират под заплаха етнически и религиозни малцинства, пораждат се обширни хуманитарни кризи, принуждават се невинни хора да се превръщат в

бежанци.

След завръщането си от Ереван Красимир Премянов изрази възхищението си как една малка страна, каквато е Армения, може да се възроди и днес да има такъв авторитет. И това става благодарение на единството на народ и държавата в позицията им по националните проблеми.

Венец на признателност

На 9 май – Деня на победата, представители на Съюза на тракийските дружества в България поднесоха венец пред паметника на Съветската армия. Така те изразиха преклонението на тракийци към Съветската армия, която има най-голяма заслуга за унищожаването на хитлерофашизма и освобождаването на народите.

ПРОФ. Д-Р ИВАН ФИЛЧЕВ

В края на XIX в. Варна е средище на непрестанен икономически и културен просперитет. В същото време Варна се превръща в естествено средоточие на тракийски бежанци – бежанци предимно от Източна Тракия и Странджанския район.

Във Варна през 1880 г. се заселва и Петко Киряков (Капитан Петко войвода), след като не му се разрешава да се установи в Пловдив или в Родопите. Започналите още през 1894 г. срещи на съмишленици в адвокатската кантора на Петър Драгулев на ул. „Сава Доброплодни“ № 4 във Варна зачестяват. Така постепенно се подготвя почвата за организирането на тракийци във Варна и в други населени места. На 28 април 1896 г. временно настоятелство излиза с „Възвание към преселниците из Одринско“. Съобщава се, че на 12 май 1896 г. ще се проведе учредително събрание. На призова откликват 315 души, а на учредителното събрание, състояло се на 12 май в салона на училище „Св. Методий“, присъстват 120 души. Дружеството получава името „Странджа“ и е приет неговият устав. Избрано е настоятелство в председател д-р Младен Желязков от Лозенград, племенник на първия български екзарх Антим I, а подпредседател е Петър Драгулев.

Дружество „Странджа“ е културно-благотворителна легална организация. Но то не е чуждо и на нелегалната въоръжена борба. Забележителен успех на дружеството е своевременното издаване на собствения печатен орган под същото име – вестник „Странджа“.

Изборът на д-р Младен Желязков за председател на дружеството не отговаря на надеждите. Затуй е освободен от ръководството на дружеството. Общото му събрание, състояло се на 8 юли с.г., утвърждава настоятелство в състав: председател – Петър Драгулев, подпредседатели – Петко Киряков и Манол Ковачев.

През следващите месеци вниманието на настоятелството се съсредоточава главно към избистряне на идейно-политическата същност, засилване на публичните прояви (обща събрания, митинги, сказки и др.) разрастване обхвата на дружеството в други селища и изграждане на негови клонове.

На 29 декември 1896 г. дружество „Странджа“ свиква масов протестен митинг във Варна, на който присъстват около 5000 души. Митингът се ръководи от кап. Петко Киряков. Ораторите говорят за тежкото положение на българите в Одринския вилает и Македония, съпроводено от деспотизъм и безправие. Подчертава се, че не се провеждат реформи, че Турция е банкрутирала морално, материално и финансово и християнските народи продължават да бъдат безправна рая. На митинга е приета резолюция, публикувана с червено мастило на първа страница на в., „Странджа“.

Към края на 1896 г. и на-

чалото на 1897 г. постепенно в районите с компактна маса тракийски бежанци започват да възникват клонове на дружество „Странджа“. Един от първите дружествени клонове се учредява в Бургас. За целта в града пристигат Никола Драгулев и Петко Киряков – представители на дружество „Странджа“. На 15 декември 1896 г. инициаторите излизат с Възвание към бежанците от Одринско за записване в дружеството. Членовете са 58 души, а за председател е избран Атанас Славов. В началото на 1897 г. се основава клон и в Пловдив.

По повод основаването на клонове на дружество „Странджа“ в Бургас и Пловдив, вестникът излиза с възторжена похвала за тяхната инициатива. Апелът е всички преселници от Одринско да основават дружества и да бъдат готови за великия час, „когато ще удари революционният звън“.

В следващия брой 32 се съобщава, че на 26 януари 1897 г. в гр. Айтос е организирана група на дружество „Странджа“ от 19 членове. „Това показва, че примерът на Пловдив, Бургас, Анхияло (Поморие), Хасково, Хвойна-Орехово, от Кърджалийско и т.н. е заразителен. Напред, братя, Турция вече се разкапва.“

Спорна е датата на учредяване на клона на дружеството в Ямбол. Според спомените на някои участници то е станало още в края на май 1896 г. Други дават сведения за лялото на същата година. В брой 37 от 22 март 1897 г. обаче е публикуван учредителен протокол на клон с дата 17 февруари 1897 г. и брой на членовете – 17. Следва създаване на клонове в Карнобат, Стара Загора, Казанлък, Шумен, Провадия, Смолян, Широка лъка и др. За съжаление още не можем да установим точния брой на клоновете, да не говорим за датата на тяхното възникване.

Важни постановки се съдържат и в уводната статия на вестника от 15 февруари 1897 г. под заглавие „Първият конгрес на емигрантите и преселниците от Южна Тракия (Одринския вилает)“. В нея се подчертава се, че доскоро външният и външният свят е гледал на хората от Одринско като на хора без собствени дейци, без никаква инициатива и подбуда за духовна и политическа борба. Но сега светът вижда, че тракийци притежават морални и интелектуални

сили, че те са искрено верни на свещените идеали за свобода и правда. Конгресът има за цел „да разреши някои домашни въпроси, а не да мъти някому водата“.

Изборът на датата 19 февруари (по ст.ст.) за свикване на конгреса напомня за подписването на Санстефанския мирен договор. Не е случаен изборът на мястото – Бургас, който е не само главно средище на тракийската емиграция, но и доминира с комуникациите и близостта до поробена Тракия.

Делегатите на конгреса са 36 души. Най-голяма е групата от Варна, в която се включват и членовете на Централното ръководство, а така също и от Бургас. Представители има от почти всички клонове в страната, а твърде е възможно и от поробените земи. Ние не разполагаме с поименен списък на делегатите и още по-важно – от кои селища са.

Заседанията се ръководят от седемчленно бюро с председател – Петър Драгулев. Всички делегати дават клетва за запазване на тайната пред свещеник Максим Фратев, в Бургас гъмжало от турски шпиони. Заседанията се провеждат в обществен салон срещу наем от 25 лева за три дни. От информацията на в., „Странджа“ (бр. 34 от 1 март 1897 г.) за работата на конгреса могат да се направят следните най-обща изводи:

1. Делегатите се съгласяват и напълно одобряват основната цел на дружеството – ратуване за нравственото и умственото повдигане на българщината в Одринско. Не предизвикват никакво възражение формите и методите за постигане на тази цел, а именно: подпомагане на финансово бедни училища и черковни общини в Одринския вилает; издържане на ученици в самата Турция, в България или в странство, които да се завръщат с просветна мисия в Одринско; наемане и изпращане в поробените земи на добре подготвени лица за учителско и духовно звание и др. Подчертава се ролята на дружеството и на неговите членове като посредници между народа в свободна България и на населението в Одринско.

Направени са и някои изменения в предложения устав. Например дава се право на провинциалните групи да избират свои настоятелства, които заменят единичните дотогава дружествени насто-

ятели (делегати). Освен учредителите, действителните и спомагателните членове дружеството може да има и почетни членове. Те са с особени заслуги към него и получават почетен диплом. Конгресът потвърждава постановката на чл. 4 от устава, че дружеството е съставна част от общата Македоно-Одринска организация. Същевременно се признава, че целите и дейността на дружество „Странджа“ са по-всеобхватни, отколкото на македонските дружества. Имат се предвид социалните грижи към бежанците и просветната дейност в Одринско.

Забележително е, че сред делегатите не е демонстриран никакъв дух на недоверие или сепаратизъм спрямо македонците. Напротив, изразени са тревога и недоволство от съществуващата вражда и разделение между самите македонци. Оттук възниква и опасението да не би вследствие на тези раздори да се остане без никаква организация. Това положение сплотява още повече тракийци и ги прави по-дейни.

2. По време на заседанията делегатите са въздушевени от патриотични чувства и с подобаваща сериозност се отнасят към всички обсъждани въпроси. Нито за момент не са накърнени единството и единомислието. Конгресът одобрява напълно поведението на вестника по отношение на вътрешните работи в страната и на партиите. Подчертава се, че и целта на дружеството се поставя по-високо от всяка партизанска прищявка. Това означава, че на дружеството са нужни хора действени и патриоти, а не привърженици на разните партии. Конгресът наговаря Централното ръководство да събере статистически данни за всички преселени и живеещи в свободна България семейства и лица от Одринско. Приет е и общ бюджет за специални нужди и цели.

По случай националния празник на България – 19 февруари, конгресът изпраща поздравителни телеграми до граф Игнатиев в Петербург, до министър-председателя на България д-р Константин Стоилов, до видни дейци (Цанков, Каравелов, Минчевич, Греков и Радославов) с призив за подпомагане на справедливата борба на българите в поробена

Тракия. Телеграма е изпратена и до ВМК – София.

Делегатите приемат резолюция относно твърде критичното положение на българите в Одринско, където под покровителството на турската власт разбойническа банди грабят незащитното население. Увеличат се данъците, правосъдието е пред банкрут, училищата и черквите са в плачевно състояние. Цивилизована Европа повече не може да мълчи. Тя трябва да се занимае с тежкото положение на безправното население в Турция. Решено е, чрез консулите в България резолюцията да бъде предадена на Великите сили.

Приет е и апел към всички български граждани за сплотяване в името на свещената борба. „Сега е времето – се казва в апела, – когато трябва да се дава мило и драго, да престанат всички страсти и вражди и употребим братски усилия за доброто и благото на роба... Пригответе се с ярост и трепет да извикате: Долю на османската тирани. Позор и смърт на най-великия тиранин и злодей – султан Хамид I. Да живее общата свещена революция!“

3. Конгресът одобрява централното ръководство на дружество „Странджа“ в състав от 12 души: председател Петър Драгулев, подпредседатели – кап. Петко Киряков и Манол Ковачев, деловодители – Михаил Ковчазов и Никола Тодоров, касиер – Димитър Ковачев, и членове – Градю Петров, Григор Ланджев, Димо Стоянов, Петър Стамов, Георги Николов и Яни Ялъмов. Неправилно, включително и в моята книга за тракийската организация, се тиражира становище, че ръководното бюро на конгреса е избрано и за ръководство на дружество „Странджа“.

В тесен кръг от делегати,

между които и П. Драгулев, кап. П. Киряков, М. Ковачев, П. Стамов, Г. Кондолов, Ст. Петров и др., е решено да се образува тайна организационна група, която да подготви и изпрати чета в Одринско. За отговорник на групата е определен Капитан Петко войвода, като са взети предвид неговите славни подвизи в миналото. По този начин и дружество „Странджа“ възприема тактиката на македонците да се изпращат чети от сво-

бодна България в поробените земи.

Учредителният конгрес на „Странджа“ се превръща в първото представително събрание, на което българите от Одринско се замислят за своята политическа свобода и се захващат с открита решителна битка. Очертават се три задачи: участие в обществено-политическия живот на страната; повседневни грижи за бежанците и емигрантските семейства; подпомагане на родните братя от поробена Тракия.

Наскоро след конгреса е сформирана чета от 14 души с войвода Минчо Томов и секретар-агитатор Стоян Петров от Малко Търново. По спомени на четника Страти Димитров сборният пункт бил с. Аланкайряк (Ясна поляна), където едни идват от Варна, други от Бургас. Там получават разнообразно оръжие, а всеки е със собствено облекло. На 25 април 1897 г. четата нализа в Странджа планина, в Малкотърновско, обикаля района, води сражения със турския аскер при селата Маджур, Малък Самоков, Пенека, Сазара, Ковчаз и към есента се разпуска. Това повдига духа на българското население и всява респект сред турската власт. През април с.г. навлиза в Турско, в Лозенградско и малката чета на Димитър (Мицо, Мичо) Стамчев, родом от с. Косинец, Костурско, живеещ във Варна.

Тракийското дружество „Странджа“ продължи своето съществуване до м. май 1900 г. Тогава се постигна обединение на тракийските и македонските дружества под общото наименование Македоно-Одринско дружество. Това продължи до м. декември 1918 г., когато тракийците отново се отделиха в самостоятелна организация.

ФОЛКЛОРЕН ПРАЗНИК ВЪВ ВАРНА

Два дни с „Песните и танците на Тракия“

На 23 и 24 април в Тракийския дом във Варна се състоя Националният фолклорен конкурс „С песните и танците на Тракия“, организиран от тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ – Варна и посветен на 120-та годишнина от основаването на Варненското тракийско дружество. Конкурсят е в три направления: надпяване, надиграване и надсвирване и това е неговото трето издание.

Над 300 участващи индивидуални изпълнители, оркестри и танцови състави от различни възрасти за пореден път показаха красотата на тракийския фолклор. Публиката остана възхитена от талантивите изпълнения на малки и големи, които получиха заслужени аплодисменти. Два дена звучаха красивите тракийски песни и мелодии, представиха се танци, един след друг изпълнителите пристигаха и чакаха търпеливо да заемат местата си на сцената.

На първия ред своето място беше заело журито с председател проф. Костадин Бураджиев и членове Калинка Згурова, Георги Германов и Тодор Тодоров, които внимателно изслушваха и оценяваха всички изпълнители в двата дни на конкурса. Честта да го открият имаха певиците от народен хор „Тракия“ при Варненското тракийско дружество.

На 24 април в 19 часа журито обяви отличилите се изпълнители в конкурса. Бяха връчени и специални награди. Наградата за най-малък участник солист получи Жулиана Карени Акопян на 5 години от школата по народно пеене при НУИ „Добри Христов“, а за най-малък участник в група – Магдалена Василева Костадинова на 3 години от детската школа на варненското дружество. Награда за най-добър млад изпълнител, статуетка и видео клип получи Петя Станиславова Панева на 15 години от школа по народно пеене при НУИ „Добри Христов“ – Варна.

С наградата за най-добра вокална група бе удостоена женската вокална група за обработен фолклор „Светлина“ – Фондация „Съпричастие“ и Център за социална рехабилитация и интеграция на хора с увредено зрение към Община Варна. Наградата за най-добър танцов колектив отиде при представителния танцов ансамбъл при НГХНИ „Константин Преславски“ – Варна.

Така завърши III национален фолклорен конкурс „С песните и танците на Тракия“, събрал през тези два дни изпълнители от различни възрасти, вложили в своето изпълнение еднакво чувство за любов към народната песен, музика и танц.

С ТРАКИЯ В СЪРЦЕТО

Д-р Кирил Бакърджиев – историографът на бежанството

„Този път баба го е минавала“, „В тази книга са спомените на дядо за Тракия“, „Тук е описано интернирането на моето семейство в Лариса“ – такива реплики могат да се чуят пред импровизирания щанд за книги по тракийските събори в Маджарово, Илиева нива, Петрова нива, Аврен.

Между книгите са „Доганхисар-градец. Родното село на капитан Петко войвода“, Доганхисар-градец. Защита и разгром“, „Доганхисар-градец. По чужди земи и брегове“ от д-р Кирил Бакърджиев и Мария Бакърджиева. В тях всеки потомък на българи от Беломорска Тракия може да открие разказа на родственик и да проследи историята на рода си в годините 1912–1925 г.

рен лекар, български учен, преподавател, краевед, полковник от запаса. Специално предаване на СКАТ „Прокудени от бащин край“ с водещ Стоян Райчевски бе посветено на Кирил Бакър-

джиев – историографа на Беломорска Тракия. Събеседник в него бе Димитър Шалапатов. Като дългогодишен директор на Ветеринарната станция в Хасково той организира безопасно животновъдство в региона като преодолява опасностите от болести като шеп, бруцелоза, лептоспироза и др. Практическата му дейност намира израз в редица методически разработки и лекарства за борба със заболяванията по животните. През 70-

те години защитава голям докторат и става единствения доктор на ветеринарно-медицинските науки в Хасковски регион и до ден днешен.

Успоредно с научната работа той посвещава повече от пет десетилетия от живота си на Беломорска Тракия. С бележник и касетофон, той посещава почти всеки тракийски дом, за да чуе и запише спомените на очевидците на събитията през 1912–1925 г. Книгите му са силни и раз-

търсващи, защото всяка дума в тях е истина. Те показват как българинът, изоставен сам срещу всички, отстоява българщината. От всяка страница блика жестоката трагедия на обикновения човек, когато го унизяват и озлобчават в името на велики исторически. Те са уникален документ, чрез който днешните тракийци могат да почувстват как хората от рода им са участвали в правенето на българската история.

ЗОЯ НАЧЕВА

Изминаха вече два месеца от първата ни среща с правнука на Капитан Петко войвода Стерлиос в Ксанти. Време, в което имахме още две срещи с него, разговори с роднини, преглеждане на документи и източници на данни за близките до сърцето на Капитана хора, както в Гърция, така и в България. Обаждаха ни се от вестници и медии с въпроси, заедно с BTV заснехме репортаж, а мнозина ни питаха какво още сме открили. С цялата тази разказана от нас житейска история досега ние не търсихме сензация, но след като съдбата ни срещна със Стерлиос бяхме трогнати от неговата силна синовна обич към майка му Аспасия, бяхме предизвикани от завладяващия разказ на майстора на перото Хайтов, който така образно описва срещата на младия левент Петко с очарователното гръцко девойче Аспасия и силната любов, пламнала помежду им, която после сякаш се пренася в чувствителната и мила внучка на Капитана Аспасия. Всичко това ни въведе в една магичност, сякаш влязохме и съпреживяхме сюжета на този кратък роман, който са преживели те в онези бурни тревожни години. Някаква сила ни тласкаше да продължим търсенията си, не можехме също да се съгласим, че случката, описана и от Божков с опита на първата му жена да предаде Петко е Аспасия. В търсенето на истината ни помогнаха много приятели, както и колегите от архивите в Хасково и Варна, с чието съдействие чрез документи от двата архива успяхме да подредим пъзела, съвпаднаха и годините, в които става всичко това.

Дълго мислихме за случилото се след смъртта на Капитана през 1900 г. и записано в протоколите на Варненския православен епархиален духовен съвет, дали това не е било някаква постановка, като се има предвид разногласията му с властите. Но каквото и да е станало, това в никакъв случай не може да отмени значимостта на освободителната мисия, която си поставя капитан Петко Киряков, самоотвержеността, с която се бори срещу победителя и душманите, защитавайки бедните и подтиснатите, независимо от кой етнос са те. Много от битките спечелва с хитрост и ненадмината предвидливост да направи най-неочакваното срещу врага си. Както казва и Добри Каракирков често съобщавал, че отива на север, а всъщност отивал на юг. Потайността и бързината му го спасяват неведнъж, а

НЕСПОДЕЛЕНИ ТАЙНИ

ОТ ЖИВОТА НА КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА

■ Авторката разговаря с Добри Каракирков

и не само него.

Тази потайност на Петко Киряков забулва в тайни и личния му живот. Почти никой от биографите му не успява да научи от него данни за семейството и децата му, останали в Гърция. Дори и Константин Божков, който е имал достъп до тефтера и личните му документи, не узнава всички негови тайни. Преди той да се запознае с Капитана, когато заминава от Русе за Варна, през есента на 1898 г., на тръгване бил изпратен от двамата стари войводи – Филип Тотю и Христо Македонски, които проводили много здраве на Капитана с думите „Ний на Петка шапка снемат“. При срещите на Божков с Капитана той непрекъснато го подпитвал и молен да разкаже живота си, но войводата отказвал. Хайтов, който познава записките на Божков, предава неговия отговор така: „Ако съм бил действал някога с оръжие в ръка за защита на нашите братя против подтисника враг, нима сега аз трябва да действам с перо? Моите деяния, ако такъв съм вършил в султанско време, няма да ги чуете от мене, ако желаете да ги узнаете и научите, то ще ги чуете от други“. С това Петко войвода показва, че не желае да превръща своето поборничество в поминък. Тези негови думи ни подеждаха стимулиращо.

Проучванията ни за дъщерята на Капитана вървяха трудно, тъй като никой от биографите му не дава конкретна информация нито като име, нито като местоживее. Посочват се

различни имена и селища за първата му жена. В търсене на истината отново си припомним писаното от Хайтов, че след като отмъстил за брат си, бъдещият войвода се запилял към Еноска, за да скрие следите си от властта. Харесали се там с едно гъркинче, за което се и оженил и отишъл към Ипсала. Там, в едно загънтено село, свил своето първо семейно гнездо с намерението да живее мирно. И никой не знаел къде е изчезнал, с изключение на брат му Митрю, който се условил наблизко до петковото село за овчар. Не се споменава името на жената, пише само, че имали вече малко дете – момченце, но тя предпочела да се върне при баща си, по сведения на Христо Каракирков (брат на Добри Каракирков), тъй като не искала да поеме рисковете от странстванията по чужди места с един търсен от властите мъж.

Според друго предание и според К. Божков раздялата с жена му става по друг начин. Петко решил да изпита жена си, дали може да ѝ вярва. Това е случаят с козята глава – казал, че това е главата на чорбаджи Сейрекоолу, като ѝ заръчал да не казва на никого, но не след дълго го повикали при кадията на съд. Когато кадията разбрал, че Петко е невинен, го освободил, а той ѝ казал да си върви там, от където е дошла.

Както Христо Каракирков, така и Константин Божков твърдят, че първата жена на Капитана била от Кешан. Според Божков Капитана имал от нея не

само син, но и една дъщеря. Тези оскъдни данни не ни помагали с нищо и затова тръгнахме към Държавния архив в Хасково, където прегледахме фонда на Борис Колев – Фонд № 1777. Записките му са по спомени на племенника на Петко войвода – Добри Каракирков от Хасково, род. 1933 г. – по разкази на баща му Кирко Митрев Каракирков и баба му Стоя Митрева – жената на брата на Капитана – Митрю. Той разказва как през втория период на своето хайдутство 1869-1873 г. Петко се жени за едно гъркинче от с. Дуралкьой, Еноска. Там създава свое стопанство и замисля да се отдаде на мирен труд.

В издирването на данни бяхме подпомогнати и от Държавния архив във Варна, които ни смутиха доста с предоставената информация за бивша съпруга на Петко Киряков от с. Аязма, Еноска околия, чийто син претендира за наследството на Капитана веднага след смъртта му на 7 февруари 1900 г. Според протокол № 62, Варна, от 5 септ. 1900 г. на Православния епархиален духовен съвет в редовното си разпоредително заседание разглежда молбата с вх. № 2327, подадена от Плутархос Петков, живущ в гр. Варна, родом от с. Аязма, Еноска околия, Одринско, който завежда дело срещу Радка Кравкова с искане да им предаде имота на покойния баща, като претендират, че той не е бил законно венчан с нея, а е венчан за майка му – Кирана Ламбова и е представил венчално свидетелство

на гръцки език заедно с превод, издадено от Еноската гръцка митрополия в удостоверение, че на 25 ян. 1869 г. е бил благословен бракът на Петко Киряков из с. Доган Хисар, Дедеагачка околия и Кирана Ламбова от с. Аязма, от свещеник Атанасий в с. Аязма. Приложени са и преписи от две кръщелни свидетелства под №171 и 172, че Кирана Ламбова и Петко Киряков имат две деца – Плутархос, род. 5 ян. 1870 г. и сестра му Мария – род. 18 ноем. 1873 г. Съдът решава молбата да остане без последствие. (ДА-Варна, Ф.75, оп.1, а.е. 117). От дадените показания на свидетелите се установява, че Радка е била законно венчана с покойния вече Петко Киряков. В протокола е записано, че през 1881 г. Петко се венчава за Радка Кравкова във Варна, като представя документ, в който се посочва, че е свободен мъж и няма брак към този момент. За този момент от живота на Войводата споменава и Хайтов, според когото Петко Киряков започва свободния си живот на българска земя след един забулен в пълна неизвестност за петковите биографи първи брак с някаква жена от Кешан, Еноска. С това твърденията на К.Божков, че освен син има и дъщеря от гъркинята се потвърждават.

Но нека се върнем назад да видим какво всъщност прави Капитана през 1874 г. и къде се намира по това време? През есента на 1874 г. той заедно със своите четници е поканен в Марония от Калън Тома (Тома Янушев), който е цинцар по произход, представил се за негов приятел. Целта му всъщност била да се разправи с дружината по един подъл начин като ги отрови. Ето как Хайтов описва случката: „Посрещането в дома на Калън Тома е царско, рояк слуги и слугини сноват из богатата къща и носят ту вино, ту ракия, ту редки вкусни мезета... Капитанът по онова време бил в разцвета на силите си и славата. Обут е в бели навуша, превързани с черни върви, облечен е в чохени потули и разкошна бяла наметка, везана по края със сърма и злато, опасан на кръста с кожен

селях, препълнен с ножове и пишови... Какви чувства е събудил гиздавият Капитан Петко в душата на това крехко момиче – дали само чувство на преданост към легендарния народен защитник или една неочаквано бликнала любов – това не знаем и никога няма да узнаем“. Така смята Хайтов, но сега вече знаем. Важното е, че това момиче Аспасия спасява Капитана и неговата дружина от сигурна смърт като ги предупреждава, че в храната има отрова и да не ядат и пият нищо от това, което беят им дава за из път.

През 1876 г. Петко войвода след редица успешни акции срещу турските потерии, на 11 май с хайдушката си дружина влиза в Марония и залавя Калън Тома, освобождава населението от всичките дългове и им раздава парите, които намира в неговата къща. След това Петко повикал Аспасия, която ги спасила, за да я възнагради по царски. „Не са жълтиците само, които получава Аспасия. Войводата сваля калпак, покланя се до пояс на ваклото момиче, а след това хванал с две ръце главата на девойката, целува я по челото с една прощална огнена целувка, която ще стане свидетелство на момата за през целия ѝ живот“.

Позволихме си да цитираме всичко това от книгата на Хайтов, защото в това издание Аспасия – внучката на капитан Петко, навсякъде беше отбелязала с химикал местата, където се говори за нейната баба Аспасия, както и за Георги – сина на капитана.

За тревожната обстановка в Марония по време на Руско-турската освободителна война научаваме и от Филип Симидов, който пише за това как турските орди напускат бреговете на Бяло море и заминават за Балкана: „Тогава у Петко войвода съзрява хубавата идея да завземе Марония с околностите, за да я държи под своя власт и управление, та когато дойдат руските войски, да го намерят в бой с турците, а завзетите от него места да бъдат вписани в картата на Свободна България“.

Продължава на стр. 6

НЕСПОДЕЛЕНИ ТАЙНИ...

Продължение от 5-а стр.

Така той иска да обедини всички родопски българи и да изгони турците от Родопите. През зимата на 1878 г. в декември, Петко войвода се провъзгласява за управител на Марония. Точно тогава по време на идванията му в Марония в периода от есента на 1874 до 1878 г. той явно има връзка с Аспасия, а плодотворно на тази пламенна любов се появяват точно в този период.

В търсенето на още доказателства за близостта между Аспасия и Петко, тръгнахме към Хасково, за да се срещнем с Добри Каракирков (83 г.), който единствен досега дава потвърждение на издиреното от нас за внучката Аспасия, която е дъщеря на Стелиани. Това бе начинът да проверим истинността на записаното от Борис Колев по неговите спомени, а именно: „Както е известно, към края на хайдушката си дейност Капитан Петко войвода се оженил за гръцкото девойче Аспасия, която била сираче. Първоначално им се ражда син Георги и след това дъщеря им Стериани (Стелиани) през 1878 г. По-късно майка им Аспасия починала и двете деца остават сирачета. Сестрата на майка им Урания била изключително благородна, взема двете малки деца и се установява в с. Коюнкой (Кимерия), Ксантийско, където ги отгледала.“ Тези сведения са дадени от Аспасия Кондили – дъщерята на Стелиани, от Ксанти, с която Добри Каракирков се е срещал няколко пъти и разказва, че в последствие, когато капитанът се установява във Варна, пратил известие до близките си, да изпратят сина му във Варна, за да получи под негово наблюдение някакво образование, но майка му не го пустила. „След години, когато пораснал, той сам отива в с. Доган Хисар (Есими), намира дядо ми Митрю и иска от него съдействие да иде при баща си във Варна. Това се осъществява и Георги пристига във Варна. Бил приет радушно от баща си. По взаимна уговорка между двамата мъже, той не бил представен пред Радка Кравкова като негов син, според думите на баба ми Стоя, капитан Петко казал на жена си: Това момче е наше, дай му хляб да яде.“ Капитанът искал да изучи сина си, но било късно, насочил го към търговия, но тъй като синът му се гърчел, затова спира да го поддържа. Георги се връща в Гърция, занимава се там с дългерство. През 1941 г. той идва отново в България, посещава Кърджали на гости при братовчед си Стайко Вълчев Каракирков (син на Вълчо). След това отива в с. Малко Брягово да търси децата на бащиния му брат Митрю. Тогава е бил на около 65 години. След това следите му се губят и няма повече сведения за него. Тези данни за сина на Петко Кираков са посочени и от Хайтов в романизираната му биогра-

фична книга за Капитан Петко войвода (стр.192), където описва как съпругата на Капитана Радка Кравкова се отнесла много добре към първия му син от гъркинята. Купил му къща, отворил му дюкян, снабдил го с пари. След разразяването на конфликта с неговите политически неприятели, синът му бил екстрадиран от България като гръцки поданик, а имотите му конфискувани.

За дъщерята на Петко, в записките на Борис Колев, по спомените на Добри Каракирков пише, че е родена през 1878 г. и се казва Стелиани: „Тя приличала поразително на баща си. На село расте като здраво и пъргаво момиче, ползваща се със славата на изключителна работливост. На

говаря утвърдително“. Логично е да се направи връзка с материалната обезпеченост на дъщеря му в този ранен период.

Стелиани Петкова и нейните деца и до сега са известни в Кимерия като Петковите. Така са запомнили и внуците му (децата на Стелиани, бел.Б.К.). Още от детските си години те са били известни в селото като Петкови. В това се уверихме и ние при посещението си в Кимерия. Дълги години в селото се пеела песента за Петко и неговата дружина. (ноември, 1984 г. Хасково, записал Борис Колев по сведения на Добри Каракирков). Тук трябва да отбележим, че Борис Колев поради незнаене на годините, в които са родени децата на Сте-

втората ни среща помолихме да изясни рожденните години на всички деца на Стелиани и той го направи. Първото дете на Стелиани и Ангелос е Василики, род. 1898 г.; второто е Козмас, род. 1901 г., третото Василиус, род. 1904 г.; четвъртото е Георгиос, род. 1908 г.; петото е Петрос, род. 1911 г.; шестото е Теоклис, род. 1914 г.; седмото е Аспасия, род. 1920 г. и осмото е Ангелики, род. 1923 г. Стерлиос успя да ни каже и имената на техните деца, с което попълнихме родословната схема на тяхната родова клонка – 4 поколения назад.

Какво още успяхме да научим от Добри Каракирков? Като бивш учител по история, разказът му беше ясен, последователен и до-

сия и Георгиос ходили и в София, където гостували два дни у брат му Митрю, който живее там. След тази среща брат му успява да издейства през 1985 г., въпреки ограниченията по онова време, да отидат четиримата заедно – той, Кирил, Колю и Добри с жените им, общо 8 души с две коли в Гърция. Посещават Делфи, Атина, стигат до Коринт. Добри с вълнение сподели колко силно бил впечатлен от музея в Солун, виждайки там изложени археологически находки от гробницата на Филип Македонски. След това отиват в Ксанти при Аспасия и Георгиос, гостуват им само два дни, но намират много топлина и непринуденост в общуването с тези земни и открити техни близки хора. Посрещат ги сърдечно, водят ги на таверна, гощават ги с морски дарове. Въпреки езиковата бариера, чрез жестове и с помощта на трудно разбираемия български на Аспасия, успяват да докоснат душите си. Георгиос ги завладява с веселия си нрав и шегички, а Елени – голямата им дъщеря, помагала в приготвянето на ястията в тяхна чест, впечатлила ги със своята дружелюбност и внимание. И до днес Добри недоумява как успяват да ги настанят в тази малка къща осем души. Водят ги до с. Кимерия, където им показват къщата на Стелиани, а пред нея – старата чешма, покрай която се е прокрадвал Петко, за да зърне през прозореца малката Стелиани. Да, този силен и суров мъж, в спомените на близките е проявявал необичайна нежност. Отиват и до Пожарната да се запознаят със сина им – Стерлиос. Леля Аспасия, както с уважение я нарича бай Добри, се просълзява на раздяла. Това е последната им среща, повече не се виждат, но и до днес очите му се навлажняват при спомена за тези кратки мигове на взаимност, в които сякаш се опитват да наваксат всичко пропуснато до този момент и да усетят цялата топлина и взаимност на техните чувства.

Този разказ ни трогна и убеди, че те наистина са свързани роднински, което ни даде увереността да продължим и оповестим историята за Аспасия и Петко Кираков.

Много от нашите приятели също настояваха да разкажем тази история, в която влязохме случайно, но нямаше как да останем безучастни. Опитавме се да предадем това, което научихме за Аспасия и Петко, за любовта между тях, която Хайтов само загатва, но която се оказва по-силна от времето. Затова тя оживя днес отново чрез разказите на борбената внучка Аспасия, която носи в себе си упоритостта и силата на Капитана, съчетана с чаровността и всеотдайността на „ваклото девойче“ от Марония – нейната баба Аспасия, както и чрез спомените на останалите потомци на Петко войвода и нашите ненадейни съдбовни срещи с тях.

• При правнука на Капитан Петко войвода Стерлиос

19 г. тя вече е омъжена за селския момък Ангелос Евстратиос. Раждат им се 11 деца, от които 3 умират, а 8 доживяват до преклонна възраст. Тук има една малка любопитна подробност. Като млада булка Стелиани занася значителна зестра, която тя увеличава в резултат на упорития си труд. Когато идва време да задоми децата си, на всички раздава големи дялове имот. Обяснението за нейното богатство е трудолюбието и пестеливостта ѝ от една страна, а от друга се свързва с епизод от живота на Капитана, разказан от баба ми Стоя, която почина през 1949 г.: „Когато Капитан Петко се установява във Варна и вече е бил женен за Радка Кравкова, веднъж той предприема тайно пътуване до гр. Дедеагач (Александрополи), настанили се в градския хотел, купува хранителни продукти за 2-3 дни и заръчва на жена си да стои в стаята и да не излиза до неговото завръщане. А той изчезва неизвестно къде. След изтичането на тези дни, той се завръща и на въпроса на жена му, свършил ли си е работата, от-

лиани, отхвърля възможността за родство на Аспасия с Капитана, въпреки изготвената от него родова схема с имената на 8-те деца на Стелиани, които Аспасия е предоставила. Тази схема напълно съвпада с резултата от нашите проучвания при последната ни среща в Ксанти. С помощта на Стерлиос разбрахме, че първото дете на Стелиани – Василики е родена през 1898 г. Това беше изключително важно за нас, тъй като потвърждава нашето предположение е, че ако тя е родила първото си дете на 20 г., то вероятно годината на раждане на Стелиани е 1878 г. Преди нея трябва да е роден Георгиос, вероятно през 1876 г., името му е записано в схемата на Борис Колев, но за съжаление, ние не намерихме потвърждение от друг източник, че той също е син на Аспасия. Стерлиос твърди, че баба му Стелиани е нямала брат. Той ни предостави оригиналните снимки и книгата на майка си Аспасия за Капитан Петко, с която не му беше лесно да се раздели, (обещахме да му намерим и занесем нова). След

бре аргументиран. Той ни прие много радушно и ни разказа за своите срещи и взаимни гостувания с Аспасия и Георгиос Кондили. Първата им среща е през 1983 г., когато двамата идват в Хасково. Срещат се и с председателя на Тракийската организация Андрей Николов и секретаря Михаил Киров, дават снимка на Стелиани, като Аспасия казва, че това е дъщерята на Капитана. Гостуват у Добри две седмици, води ги из музеите и до Бачковския манастир. Аспасия знаела малко български, а Георгиос знаел турски и така с помощта на Михаил, който също знаел турски, успели да разговарят. „Те бяха щедри, контактни, непосредствени, духовно разкрепостени хора“ – спомня си Добри – Георгиос не допускаше друг да плаща сметките в заведенията, които посещавахме. Казваше – „България е богата държава, но хората са бедни, а Гърция е бедна държава, но хората са богати. Аспасия се просълзи при заминаването, тръгнаха си с влака за Ксанти“.

Добри ни разказа как Аспа-

ВРЪЩАНЕ КЪМ ГЕРОИЧНОТО МИНАЛО:

„140 ГОДИНИ – АПРИЛСКА ЕПОПЕЯ“

РАДКА СТОЯНОВА

На 140 годишнината от Априлската епопея бе посветено вълнуващото възпоминателно тържество, организирано от Община Средец и тракийско дружество „Лазо Лазов“ в града.

В залата на общината се събраха родолюбивите българи на града ни, за да си спомнят великото събитие

на 1876 г. и преклонят глава пред подвига на априлци, дръзнали да се надигнат срещу османските поробители.

Беседата, изнесена от Стамат Кралев, който е бил преподавател по история, върна присъстващите към паметната 1876 г. Придружена от мултимедийно представяне на събитията, тя предизвика вълнуващи преживявания. Редяха се

картините: Оборище, Първата пушка в Копривщица, Кървавото писмо, Хвърковатата чета, Райна княгиня, черешовото топче, с Боримечката. Звучаха стихове на Веселин Ханчев и Михаил Лъкатник, възхваляващи Априлската епопея.

А стихотворението „Възпоминание от Батак“, декламирано от малката Цветелина Стоянова, развълнува

присъстващите и напомни за жестокия погром.

Песните „Боят настана“ и „Райна Княгиня“, изпълнени от женска формация към тракийското дружество, допълни тържеството с трогващи емоции.

Така жителите на малкия странджански град показаха съпричастност към великите събития от нашата история.

КМЕТ – ПОТОМЪК НА ТРАКИЙСКИ БЕЖАНЦИ

ГЕОРГИ АЛЕКСАНДРОВ

На изборите за местна власт през м. октомври м.г. за кмет на Община Стралджа беше избран Атанас Киров Атанасов. Той е потомък на тракийски бежанци. Родното място на пращад му Киро Атанасов е с. Търново, Узункюприйска околия, Одрински вилает.

През 1913 г. жителите на с. Търново (сега преименувано на Баярли) са били принудени да го напуснат, защото животът им бил застрашен от настъпващите турски войски. Дядо му Атанас Киров Атанасов е роден в България. Съпругата му е стралджанка. Баща му, следователно, е полубежанец. А като се има предвид, че и неговата съпруга е стралджанка, може да се каже, че кметът Атанас Киров е четвърт бежанец.

Помним речта му на трети март т.г. В нея пролича, че тази четвъртина от бежанския му корен е много силна и е изиграла голяма роля в националното и патриотичното му възпитание. Само така могат да се обяснят любовта и преклонението му към дейците на тракийското революционно движение, за които твърди, че е слушал и чел много през детските си години.

Семейната и квартална среда сигурно имат голяма заслуга за това. Той е израснал в бежанския квартал на гр. Стралджа, където доминираше усещането за съжаление и болка от тежката участ на тракийските бежанци. Единствената история на с. Търново е написана от бившия зам. председател на Народното събрание Димитър Тужаров. Той е братовчед на баща му, което сигурно е засилвало любопитството му към бащиния род и го е накарало да посети по собствена инициатива родното село на своите предци.

ТВОРЧЕСКИ СЕМИНАР ЗА ХАСКОВЛИИ

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

Стана традиция клубовете по художествено слово, по чужди езици и фолклорна група „Тракийска дъга“ при народното читалище „Тракия“ в Хасково, да организират творчески семинари в селища, свързани с имената на бележити българи: поети, писатели, композитори и революционери.

Този път семинарът беше посветен на творчеството на писателя Йордан Йовков и делото на революционера Георги Сава Раковски. Затова пътуващият семинар посети родните селища и къщите на тези

бележити българи – Жеравна и Котел.

По дългия път до тези исторически селища, един след друг се редяха четенията на разказите на Йовков:

„Шибил“, „Дженда“, „По жицата“, „Вечната стража“ и др. от членовете на клуба по художествено слово Генка Канева, Стефка Младенова, Стойна Ванчева и Таня Пашова. Всички дълго ще пазят спомена от посещението в родната къща на Йордан Йовков и от впечатляващия разказ от уредничката на къщата музей. На нея бе предадено стихотворението за Жеравна от талантливия тракийски поет Недялко Диев.

Назабравими ще бъдат и впечатленията от културния център през ранното възраждане в град Котел, особено от Пантеона.

Пътуващият семинар бе съпроводен от изпълненията на „Тракийска дъга“ с ръководител Милка Харкова. В пеенето се включиха всички.

НАГРАДА ЗА МЛАД БЕЛЕТРИСТ

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ в Хасково връчи традиционната си награда за дебют в литературата на Йордан Д. Радичков, автор на белетристичния сборник „Малка човешка мелодия“. На тържествената церемония по отчитане на националния литературен конкурс „Южна пролет“ в Хасковския театър председателят на дружеството Кирил Сарджев поздрави от името на тракийски младия писател.

Написах историите, поместени в този сборник през последните три години. Част от тях видях със собствени си очи, част от тях научих от хората, които бяха около мене по това време. Благодаря на тия хора, че ми се довериха и че решиха да ме нарекат свой приятел, казва за първата си книга Йордан Д. Радичков, внук на класика Йордан Радичков. Сборникът е отпечатан в Университетското издателство „Св. Климент Охридски“ и е включен в поредицата му „Нова проза и поезия“.

Писмо до редакцията

Казвам се Дарина Славчева Славова и съм родом от Стара Загора. По професия и призвание съм фолклорна певица (солист съм на ФА „Тракия“ – Пловдив) и вокален педагог (няколко години преподавах народно пеене и в АМТИИ – Пловдив). Често ме канят да бъда член на жури на различни конкурси и фестивали. Това е и причината да ви пиша днес, а именно състояният

се на 9-ти и 10-ти април Шести национален фолклорен фестивал „С песните на Кичка Савова“, организиран от народно читалище „Изгрев – 1928“ – с. Сладун, Свиленградско.

Народната певица Кичка Савова е моя учителка във фолклорното пеене в ранното ми детство, но тя е и много обичана тракийска певица, носителка на множество отличия, отдавайки живота

си на художествената самодейност. Песните, които е изпяла като солистка на БНР и БНТ, носят белезите на родовата ѝ памет и представят красотата на фолклора от Одринска Тракия.

Възникнал като своеобразен празник на наследниците на тракийските бежанци, живеещи в Свиленградско, фестивалът на нейно име всяка година се разраства и обогатява. Тази година

групите, участващи в него са 50, между които индивидуални, камерни и ансамблови състави с вокални, инструментални и танцови изпълнения. Възрастта на участниците е от 3 до 85 години и са от селища от почти цяла Южна България. Носител на тазгодишната голяма награда е групата от с. Полк. Серафимово Смолянско. Изпълнителите във фестивала с трепет и желание пеят нейните песни и си пожелават да гостуват и следващата година.

Тук бяха Милена Ангелова и народната певица Кичка Савова.

НАРОДНИ БОРБИ В СЕЛО ДРЯНОВО

След 50 години на 2 май бе възстановен селският събор в село Дряново, а заедно с това и турнирът по народни борби. Голяма заслуга за това има и председателят на тракийското дружество в Симеоновград Росен Бонев, известен със своята школа за борци. В борбите в Дряново участваха състезатели от всички възрасти. И зрителите бяха много. Кочът спечели Николай Куртев от Дряново, овцата – Димитър Кунчев, а агнето – Иван Деливирски от Пловдив. Сред присъстващите бяха Диньо Добродинев – кмет на с. Дряново, Милена Ангелова – кмет на Община Симеоновград и Росен Бонев.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Ген. Тодор Бояджиев:

Ген. Тодор Бояджиев е роден в Карнобат на 10 октомври 1939 г. Детството му минава в Граматиково в Странджа планина. Завършва гимназия в Бургас. Има 30-годишен стаж в системата на сигурността и разузнаването. През ноември 1990 г. с президентски указ е произведен в чин генерал. Напуска системата през 1992 г., като подава оставка. Изтъкнат деятел на тракийското движение. Заместник-председател на Централното ръководство на СТДБ. На 9 май т.г. в големия салон на БАН бе представена новата му книга „Наръчник на шпионина“ в 2 тома – третата от трилогията за разузнаването, която включва и предишните книги „Разузнаването“ и „Разговори за разузнаването“.

■ Ген. Тодор Бояджиев

снимка: Topnovini.bg

Народ, който не знае миналото си, няма бъдеще

ГЕОРГИ ТОШЕВ

– Генерал Бояджиев, разкажете каква е връзката ви с Бургас?

– Връзката ми с Бургас е много дълбока и много трайна. Първо, аз съм роден по грешка в Карнобат, както обичам да се шегувам. Историята е следната: баща ми по това време бил лесовъд и спечелил търг за мерене на общинска гора в Карнобат и майка ми – бременна с мен, заминала да му помага. И така се случило, че именно там съм се родил. После съм живял в Бургас и винаги съм се приемал като бургазлия. Завършил съм Първа мъжка гимназия „Георги Сава Раковски“ в Бургас. После следвах и останах на работа в София, но Бургас завинаги остава в сърцето ми. И тъй като винаги ме е привличало морето, 6 месеца от годината прекарвам в Черноморец. Извън това, кариерата ми в последните години е била пряко свързана с Бургас, тъй като бях депутат в 7-то Велико Народно събрание и в 39-тоо НС именно от Бургас. Избирали са ме бургазлии. Тъй че – и аз съм бургазлия.

– В новата ви книга „Наръчник на шпионина“ има ли актуални теми, свързани с родната ни действителност?

– Да, това е 9-ата книга за разузнаването, която издавам през последните 16 години. Поради големия ѝ обем издателят я направи в два тома, за да е по-лесна за четене. Книгата на практика се опира на друга моя книга от 2002 г. – „Шпионажът като занаят“, и е абсолютно

актуална. Има една доста голяма глава за организираната престъпност, където става дума и за нашата действителност. Има и глава „Международен тероризъм“. Включих и качествено нова глава „Агенти за влияние“, като тя беше провокирана от делото срещу един достоен български генерал – Кирчо Киров, където бях призован от съда, за да обясня на прокурори и съдийския състав какво е това агент за влияние, защото те очевидно не знаеха. Там се сблъсках с изумително непознаване на въпросите, свързани с разузнаването, от страна на мастити български магистрати и това ме накара да включа цяла нова глава – именно „Агенти за влияние“. Става дума за военен съд, военен прокурор, полковници, които ми задаваха въпроси, които и внукът ми не би ми задал. Основната идея на книгата е, че една от големите грешки в сферата на сигурността в резултат на Прехода беше прекъсване на връзката между поколенията: старите ги махнаха, младите нямаше как да получат това, което старите знаеха, да надграждат над него, с отчитане на новите условия. Тук не става въпрос механично да се предава знание, а трябва да има контакт. И тъй като този контакт се загуби, аз – воден от латинската мъдрост VERBA VOLANT, SCRIPTA MANENT – „Казаното отлита, написаното остава“, реших все пак това, което съм натрупал като 30-годишен опит в тази сфера, да го сложа на хартия с идеята, че който то се интересува, с молив в ръка, а не по диагонал, може

да чете и да ползва това, което най-обобщено е опит. Това беше историята около книгата, но тя много скоро ще се появи и предполагам, че ще събуди интерес.

– Кой и защо създава „агентите за влияние“?

– Самото наименование говори, че това са хора, които могат да влияят основно в три направления: във формирането на общественото мнение (включително и чрез религията – очевидно се досещате, че правя това уточнение имайки предвид кой плаща заплатите на част от имамите в България), на политиката, на различни икономически тенденции и прочие. С други думи – подобни агенти за влияние всяка една уважаваща себе си разузнавателна служба, независимо на коя държава е, се опитва да изгражда, да създава, за да защитава собствените си национални интереси. Ако искаме България да бъде приемана по света, ние се нуждаем от приятели, които да защитават и нашия интерес. Тия приятели в сферата на националния интерес се категоризират като агенти за влияние. Доколкото има много особености в тяхната характеристика, в тяхното придобиване, в тяхното възпитание, подготовка, в работата с тях и т.н., затова именно всичко това описах в отделна глава. Още повече че при новите условия те са свързани и с много големи разходи, но всяка уважаваща себе си държава и съответната ѝ външноразузнавателна служба инвестират, защото възвращаемостта многократно надхвърля вложените

средства.

– Къде е границата между агент и доносник?

– Това беше една от най-грубите манипулации по време на прехода, като се смесиха две съвсем различни категории: доносник е морална категория, тя е приложима въобще, а не само за определена професия. Нима няма доносници в партийните редици, нима няма доносници във фирмените структури – има ги навсякъде..., докато агент е оперативно понятие. Така че, както има доносници навсякъде другаде в живота, така ги има и в тая сфера, но това не значи, че трябва да се слага знак за равенство между агент, сътрудник и доносник. Това беше много груба манипулация с тежки резултати за разузнаването, но за съжаление, успя да се наложи до голяма степен в общественото мнение и мислене и нанесе огромни вреди за службите, защото днес никой не е готов да сътрудничи на въпросните служби, за да не му лепнат утре етикета доносник.

– Мек спусък ли е България за международния тероризъм?

– В България може да се проникне сравнително лесно по няколко причини. Първо – ние сме туристическа страна и не можем да се затворим. Напротив – трябва да стимулираме идването на нови туристи. Наред с това трябва да прилагаме ефективен контрол. А той сега не е достатъчно ефективен. Случаят в Сарафово беше демонстрация, че контролът не е достатъчен. Да позволим едва ли не терористът да

се качи в автобуса с израелските туристи. Знае се, че по принцип израелските граждани са цел на тероризма. Имаме два противоречиви компонента: туристическият бизнес изисква входът да е колкото се може по-облекчен, а борбата с тероризма пък изисква все по-засилен контрол. Доколкото това е единственият отрасъл, който икономически що-годе се движи в България, очевидно е, че е по-лесно да се проникне у нас, отколкото в други страни. А сега с бежанския поток нещата стават още по-опасни, защото в този поток си партнират и джихадисти, и всевъзможни терористи.

– Турско робство или османско присъствие?

– Нещата трябва да се назовават с истинските имена. Историята не може да се променя според моментната конюнктура. Ако в момента някой иска да е първа дружка с Ердоган, това не значи, че в България е нямало турско робство. Това е отново грубо манипулиране чрез промяна на историята, което се прави с цел да е удобно за моментната конюнктура. Народ, който не познава и не уважава историята си, няма бъдеще и затова това е много грубо посегателство над бъдещето – а именно – целенасочените опити да се променя историята.

– Как бихте коментирали думите на екзарх Антим I към княз Дондуков „Вие хубаво ни освободихте, но от вас кой ще ни освободи“?

– Антим има смъртна присъда в Турция, впоследствие заменена със заточение. Още по време на Османското робство получаваме правото на екзархия, на самостоятелна българска църква. Защо има смъртна присъда: защото след Априлското въстание Антим пише лично на руския император Александър Втори за ужасите след потушаване на въстание и моли братски руски народ да помогне за освобождение на българските си славянски братя. И заради това турската власт първоначално го осъжда на смърт, а впоследствие на заточение в Диарбекир. После той е освободен и обявен за първия български екзарх. Извън това, Антим е председател на първото Велико народно събрание, той е едни от бащите на новата консти-

туция на България и по всяка вероятност наистина е питал Дондуков този въпрос, може би в резултат на това, че веднага след Освобождението на практика има едно подчертано администриране от руска страна, докато се създава и изгражда администрацията на освободената вече България. Така че сигурно е имало диктат и това е накарало Антим да зададе този въпрос към княз Дондуков. Но отново подчертавам – отношението му към Русия винаги е било като към освободител и като братски народ.

– „Не подценявайте мюсюлманския фактор – той е на границата ви“, ви казва бившият вече шеф на КГБ ген. Крючков, малко след като излиза от затвора преди четвърт век.

– Да, наистина преди 25 години, малко след като Владимир Крючков излезе от затвора заради опита му да бъде свален Горбачов, при нашата среща той сложи едно от ударенията от опасността от радикалния ислямизъм, който започва да набира сила и в Турция. Още преди четвърт век генерал Владимир Крючков ясно е виждал заплахата за България. В този смисъл повечето неща, които се случват днес, са дългосрочни проекти и активни мероприятия на службите. Това разкривам в книгата, която излезе миналата година – „Тайните операции, които промениха света“.

– Каква е ролята на жената до разузнавача?

– Разбира се, че за разузнавача това е изключително важно. Като говоря за жена, имам предвид съпруга, която осигурява спокойствие, осигурява тил на разузнавача, докато е навън. Приема грижите в семейството, освобождава го от всички битови задължения. Затова ролята на жената има много голямо значение. Ролята на жените в разузнаването също е много интересна – имал съм разговор с българска, руска и американска „нелегалка“, именно да се види ролята на жените в разузнаването. В отделна глава на най-новата ми книга „Жената до разузнавача“ е третиран и въпросът за секса в разузнаването в различните му аспекти. Но за това ще говорим в някой следващ разговор... (Topnovini.bg със съкращения)